

LitLab Leesclub

Leesclub 87: Utopie & dystopie

Reize door het Aapenland van J.A. Schasz

Spelregels

In deze leesclub discussieer je met een groepje van 4 tot 6 lezers over *Reize door het Aapenland* van J.A. Schasz. Je doet dat aan de hand van kaartjes met vragen over de tekst. De leesclub begint met een korte inleiding, die een van de spelers voorleest. Daarna volgen 4 rondes:

1. Ronde 1 bestaat uit 5 quizvragen over de tekst. Een van de spelers leest de vragen voor en alle spelers (inclusief voorlezer) schrijven hun antwoorden op een blaadje. Na het omdraaien van de laatste vraag verschijnen de juiste antwoorden in beeld. Daarna berekent iedereen zijn score.
2. Ronde 2 is een algemeen vragenrondje over de tekst: de spelers benoemen om de beurt wat ze onduidelijk vonden en proberen samen een antwoord te vinden. Als de grootste onduidelijkheden opgelost zijn, begint ronde 3.
3. Degene met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje van de discussievragen omdraaien van een stapel naar keuze. Hij of zij geeft antwoord op de vraag, waarna de rest mag reageren. Vervolgens kiezen de overige spelers om de beurt een kaartje van een van beide stapels. Als een discussievraag herhaalt wat eerder in het gesprek al aan bod gekomen is, mag de speler die aan de beurt is een volgende kaart omdraaien. Dit gaat zo door totdat alle kaartjes omgedraaid zijn.
4. Aan het einde van de discussie komen de spelers samen tot een oordeel over de tekst. In ronde 4 geven ze een oordeel uitgedrukt in sterren en motiveren zij hun keuze.

Deze leesclub werd ontwikkeld door Bas Polman, Loek van Ochten, Baukje Brattinga, onder begeleiding van Roeland Harms, in samenwerking met de redactie van LitLab, een digitaal laboratorium voor literatuuronderzoek op de middelbare school. Ga voor meer lesmateriaal naar www.litlab.nl. Een docentenhandleiding en een didactische verantwoording van deze werkvorm zijn beschikbaar via www.litlab.nl/docenten.

Deze leesclub is gratis beschikbaar onder de Creative Commons licentie 'Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal'.

Inleiding

Wat onze Staarten betreft; het is kenlijk dat de menschen met dergelijke Aanhangzels niet voorzien zijn; dat men voorbeelden heeft van menschen met staarten, die door de Natuurkundigen tot den rang der Aapen zijn verweezen geworden, of, dat nog erger is, die door de Schilders en Tekenaars als Voorbeelden zijn gebruikt, om er den Duivel naar af te schilderen. Vraagt aan een kind slegts, wat men verbeeld, door eene menschlijke Gedaante, waaraan een staart gehegt is? en zonder zig te bedenken zal het u antwoorden, den Duivel. Ook hier moet volstrekt eene hervorming plaats hebben, -dat is, – wij moeten onze staarten laten afhakken. (p. 38)

In *Reize door het Aapenland* slaat een man op de vlucht, om na een tijdje in het land van de apen aan te komen. De apen, die geen namen maar nummers hebben, lijken verdacht veel op mensen. Ze houden eindeloze vergaderingen en raken verwickeld in een felle machtsstrijd. De apensamenleving is verdeeld over de vraag hoe de apen zichzelf kunnen verheffen tot mensen. Het kamp van aap nummer één stelt dat een aap een mens kan worden door het innerlijk te verbeteren, terwijl het kamp van aap nummer vijf de oplossing zoekt in uiterlijke verbetering. En wat is het belangrijkste *uiterlijke* verschil tussen aap en mens? De staart! Daarom maakt 'Nommer Vijf' zijn aanhangers wijs dat ze hun staart moeten afhakken. De politieke machthebbers zetten alles op alles om hun gelijk te halen en misleiden het volk voor politiek gewin. In deze leesclub lees je *Reize door het Aapenland* als een actueel satirisch verhaal over de rol van media, misleiding en populisme in een moderne democratie.

Ronde 1: Quiz

Draai de 5 kaartjes met quizvragen een voor een om en noteer allemaal het antwoord op een blaadje.

Ronde 2: Vragenrondje

Wat vond je onduidelijk in *Reize door het Aapenland*, wat begreep je niet zo goed? Formuleer om de beurt een vraag over de tekst en probeer samen tot een antwoord te komen.

Ronde 3: Discussievragen

De speler met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje omdraaien van een van de twee stapels met discussievragen.

Ronde 4: Oordeel

Geef *Reize door het Aapenland* samen een waardering uitgedrukt in sterren. Beargumenteer vervolgens jullie keuze. Wat vonden jullie goed en wat juist minder goed? Heeft de discussie jullie individuele oordeel veranderd, en zo ja, hoe? Probeer voorbeelden en argumenten te halen uit jullie reacties op de discussievragen.

Quizvraag 1

Wie denkt de hoofdpersoon te zien of te horen in de aap die hij het eerst ontmoet?

- A de dienstmeid
- B de hond
- C zijn paard
- D zijn vrouw

LitLab

Quizvraag 2

Waarom promoveert de hoofdpersoon snel in rang bij aankomst in het Aapenland?

LitLab

Quizvraag 3

Hoe worden de aanhangers van aap Nommer Vijf genoemd?

LitLab

Quizvraag 4

Wat stelt aap Nommer Een voor om te doen alvorens alle apen hun staart moeten afhakken?

- A eerst alle apen kaal te laten scheren
- B eerst alle vrouwtjesapen hun staarten te laten afhakken
- C eerst een aantal apen als proef hun staart te laten afhakken
- D Hij stelt voor dat aap Nommer Vijf voorgaat in het afhakken.

LitLab

Quizvraag 5

Hoe zorgen de apen ervoor dat ze allemaal tegelijk hun staart afhakken?

LitLab

Antwoorden

1. A de dienstmeid
2. omdat hij een mens is
3. de Nommer Vijfianen
4. C eerst een aantal apen als proef hun staart te laten afhakken
5. De apen staan in kringen en elke aap houdt de staart van de aap voor zich vast. Zo heeft elke aap een staart vast en wordt elke staart afgehakt.

LitLab

Feest der herkenning? 1/8

In *Reize door het Apenland* komt de hoofdpersoon in een andere wereld terecht. Ben je wel eens naar een land geweest waar het er heel anders aan toe ging dan in Nederland? Wat was het eerste dat je verraste?

Feest der herkenning? 2/8

Om hun droom te verwezenlijken brengen de apen een zwaar offer. Probeer een of meerdere voorbeelden uit onze eigen tijd te bedenken waarin mensen een vergelijkbaar offer brengen voor een politiek doel.

Feest der herkenning? 3/8

Na een list van aap Nommer Vijf hakken alle apen tegelijk hun staart af. Vind je het logisch of juist vreemd dat de apen Nommer Vijf volgen?

Feest der herkenning? 4/8

In het verhaal worden de media gerepresenteerd door een paskwilschrijver (paskwilen zijn korte kritische of spottende teksten). Hij zegt: 'Ik ben een schrijver, en sta elk ten dienst, die mij betaalt.' Wat bedoelt hij daar precies mee? In welke mate gaan hedendaagse journalisten op dezelfde manier te werk?

Feest der herkenning? 5/8

Reize door het Apenland is een satire. Lees met elkaar de definitie van 'satire' in het Algemeen Letterkundig Lexicon (DBNL.org). Als jij een satire zou schrijven, waar zou die satire dan over gaan?

Feest der herkenning? 6/8

Zou je in de satire die je zou schrijven ook dieren inzetten als personages? Wat kan een voordeel zijn van het gebruik van dieren als personages?

Feest der herkenning? 7/8

Welke andere dierverhalen ken je en zijn deze ook satirisch?

Feest der herkenning? 8/8

Het verhaal dateert uit de achttiende eeuw. Zou een vergelijkbaar verhaal in de huidige tijd kunnen worden geschreven? Waarom wel/niet?

Feest der
herkenning? 3/8

Feest der
herkenning? 2/8

Feest der
herkenning? 1/8

Feest der
herkenning? 6/8

Feest der
herkenning? 5/8

Feest der
herkenning? 4/8

Feest der
herkenning? 8/8

Feest der
herkenning? 7/8

Stof tot nadenken? 1/8

Reize door het Aapenland is een satire. Lees met elkaar de definitie van 'satire' in het Algemeen Letterkundig Lexicon (DBNL.org). Welke menselijke fouten en tekortkomingen zie je in *Reize door het Aapenland*? En welke menselijke zwakheden moeten er volgens jou verbeterd worden?

Stof tot nadenken? 2/8

De apinnen spelen een belangrijke rol in het politieke spel. Wat vind je van de manier waarop zij worden neergezet? Is hier sprake van satire, van vrouwendiscriminatie, of allebei?

Stof tot nadenken? 3/8

Je kunt *Reize door het Aapenland* lezen als een verhaal over populisme. Van Dale definieert 'populisme' als volgt: 'politieke stroming die een sterke band tussen leiders en volk voorstaat en die zich vooral richt op wat de mensen graag horen'. Welke overeenkomsten zie je tussen Nummer Een, Nummer Vijf en hedendaagse politici?

Stof tot nadenken? 4/8

In het Aapenland is er sprake van een democratie (= staatsvorm waarin de macht bij het volk ligt). Wat zijn volgens dit verhaal de nadelen van een democratie? Zie je die nadelen ook terug in de hedendaagse politiek?

Stof tot nadenken? 5/8

In een 'dystopie' wordt een negatief beeld van de toekomst geschetst. Een utopie is het tegenovergestelde: een ideaal scenario dat onmogelijk werkelijkheid kan worden. Herlees nu het citaat uit de inleiding. Creëert Nummer Vijf hiermee nu een utopie of een dystopie voor de apen?

Stof tot nadenken? 6/8

Dystopieën zijn vaak waarschuwingen voor de negatieve gevolgen van maatschappelijke ontwikkelingen. Welke waarschuwingen zou je uit *Reize door het Aapenland* kunnen afleiden?

Stof tot nadenken? 7/8

Als je *Reize door het Aapenland* beschouwt als een dystopie, kun je dan constateren dat we na tweehonderd jaar in deze dystopie terecht zijn gekomen? Waarom wel/niet?

Stof tot nadenken? 8/8

De apen in *Reize door het Aapenland* willen mensen worden. Vind je dat ze zich eigenlijk al gedragen als mensen of zelfs al mensen zijn? Of toch niet?

Stof tot
nadenken? 3/8

Stof tot
nadenken? 2/8

Stof tot
nadenken? 1/8

Stof tot
nadenken? 6/8

Stof tot
nadenken? 5/8

Stof tot
nadenken? 4/8

Stof tot
nadenken? 8/8

Stof tot
nadenken? 7/8